

הארגון העולמי של בתי הכנסת
והקהילות האורתודוקסיות
World Organization of Orthodox
Communities and Synagogues

בס"ד

איחוד בתי הכנסת
והקהילות בישראל
Union of Synagogues and
Communities in Israel

"וְהָיָה מִיָּדֵי זֶרְעֵךָ בְּזֶדְדְּךָ, וּמִיָּדֵי שְׂבַת בְּשִׁבְתְּךָ"

(ישעיהו פרק טו פסוק כג)

לוח דינים ומנהגים לעדות ישראל
מבוסס על לוח דינים ומנהגים בעריכת פרופ' יהודה איזנברג –
הוצאת "היכל שלמה" ו"הארגון העולמי של בתי הכנסת"

תשרי תשפ"א

19 בספטמבר 2020 - 18 באוקטובר 2020

המולד: יום חמישי, (17.9.2020) שעה 14:38, ועוד 17 חלקים.

קידוש לבנה: מליל שני, ג' בתשרי (20.9.20). נהוג לקדש במוצאי יום כיפור

תקופת תשרי: ליל רביעי, י"טבתשרי (7.10.2020) שעה 03:00 אחר חצות

זמן קידוש לבנה לפי עדות המזרח: מליל שישי, ז' בתשרי (24.9.2020). נהוג לברך במוצאי כיפור

חודש תשרי הוא סוף השנה החקלאית, ועל כן חג הסוכות נקרא גם "חג האסיף": "וחג האסיף בצאת השנה באספך את מעשיך מן השדה" (שמות כג, טז). עונת הסתיו מתחילה בתקופת תשרי.

ערב ראש השנה, יום שישי, עש"ק, כ"ט באלול תש"פ (18.9.2020)

נוהגים לקום באשמורת הבוקר, ולהרבות בסליחות הנקראות "זכור ברית". אָבֵל רשאי ללכת לבית הכנסת לסליחות. אחרי הסליחות אומרים תחנון, אפילו נמשכה אמירתם עד אור היום. בתפילת שחרית אין אומרים תחנון. אומרים למנצח. אין תוקעים בשופר. אחרי התפילה נוהגים להתיר נדרים ע"י שלושה. מי שאינו מבין לשון הקודש יתיר נדריו בלשון שהוא מבין. אפשר להתיר נדרים עד ערב יום הכיפורים, וגם לאחר מכן. אישה יכול למנות את בעלה להתיר את נדריה: יאמר לדיינים כי הוא מפר גם נדרי אשתו, ויתיר בלשון רבים: "שנדרנו" "נשבוענו". נותנים צדקה לעניים. יש נוהגים להשתטח על קברי צדיקים. יש נוהגים לצום עד חצות, ואין צריך לקבל תענית מבעוד יום. גם המשלימים את התענית לא יקראו במנחה "ויחל", לא יעלו הכוהנים לדוכן, ושליח ציבור לא יאמר "או"א ברכנו", אבל היחיד אומר "עננו" במנחה. יש נוהגים להתפלל מנחה גדולה חצי שעה אחר חצות היום. מסתפרים, רוחצים וטובלים לכבוד יום הדין. שני ימי ראש השנה נחשבים כיום אחד ארוך.

זמני הדלקת נרות בערב ראש השנה, יום שישי כ"ט בחודש אלול תש"פ (18.9.2020)

הדלקת נרות		הדלקת נרות		צאת החג בישראל		הדלקת נרות			
19: 47	מדריד	17: 44	מלבורן	18: 39	ניו יורק	19: 14	ירושלים	18: 05	ירושלים
20: 04	מרבייה	17: 38	יוהנסבורג	18: 25	לוס אנג'לס	19: 16	תל אביב	18: 21	תל אביב
18: 53	טורונטו	18: 18	בואנוס איירס	19: 27	פריס	19: 15	באר שבע	18: 22	באר שבע
18: 12	ורשה	18: 11	מוסקבה	18: 38	לונדון	19: 15	חיפה	18: 14	חיפה
		18: 43	רומא	19: 17	אמסטרדם	19: 14	אילת	18: 11	אילת

א' דראש השנה, שבת, א' תשרי (19.9.2020)

מדליקים נר של שבת ויום טוב, בזמן הדלקת נר שבת. האשה מברכת לפני ההדלקה - עובר לעשייתך - "להדליק נר של שבת ושל יום טוב" ו"שהחיינו". איש שהדליק, ואישה המקדשת על הכוס, יברכו "שהחיינו" בקידוש ולא בהדלקה (ערוך השולחן רס"ג).

מקדימים לבוא לבית הכנסת כדי להקדים בכניסת השבת. אחרי מנחה אין אומרים פרקי "לכו נרננה" ושירת "לכה דודי", אלא מתחילים "מזמור שיר ליום השבת", "ד' מלך גאות", קדיש יתום. אין אומרים "במה מדליקין". אשכנזים-חסידיים אומרים "הודו" לפני מנחה (ו"א גם "מזמור לדוד", ושני חרוזים ראשונים ואחרונים מ"לכה דודי". יש האומרים "אחות קטנה").

ערבית. ברכו. "פורש", וחותרם: "הפורש סוכת שלום" וגו'. "תקעו בחודש" (לפי הגר"א אין אומרים "תקעו"). חצי קדיש: "לעילא לעילא מכל ברכתא", במקום "לעילא מן כל ברכתא". וכן בכל עשרת ימי תשובה. (הספרדים אין כופלים בקדיש "לעילא לעילא", ובני עדת תימן אומרים כל השנה "לעילא לעילא"). תפילת שבע של ראש השנה, ומוסיפים: "זכרנו", "מי כמוך", "וכתוב", "בספר חיים", "המלך הקדוש" במקום "האל-הקדוש".

בתפילה: "זכרון תרועה" (טעה ואמר "יום תרועה" יצא). חותרם: "המברך את עמו ישראל בשלום" (הגר"א). בסוף "אלוקי נצור" ובסוף הקדיש אומר בכל עשרת ימי התשובה: "עושה השלום".

"ויכולו" (בעשרה, ולפחות בשנים, משום עדות). בברכה מעין שבע ("מגן אבות") אומר "המלך הקדוש". שכח, אם נזכר מיד - חוזר ל"המלך הקדוש". נזכר אחרי שאמר "ברוך אתה ה'" אינו חוזר.

יש נוהגים לומר בליל ראש השנה ובליל יום הכיפורים, "לדוד מזמור, לה' הארץ ומלואה" (תהלים כד). קדיש תתקבל. עלינו, קדיש יתום. מנהג ספרדים ואשכנזים חסידיים (אך לא אשכנזים) לומר גם בשבת ויום טוב ברכו-בתרא אחרי קדיש יתום. "לדוד ה' אורי" (לנוהגים לאמרו במעריב). ויש שלא אומרים "לדוד" בליל השבת וביומו. בא"י אין נוהגים לקדש על היין בבית הכנסת, ויש המקדשים כמנהג חו"ל. מברכים איש את רעהו "לשנה טובה תכתבו ותחתמו" וכו'.

בבית: יש מנהגים שונים באמירת "שלום עליכם" ו"אשת חיל". סדר הקידוש: יק"ז, ויכולו, יין (ברכת הגפן), קידוש (אשר בחר בנו ומזכיר של שבת, וחותרם: "מקדש השבת וישראל יום הזכרון). זמן ("שהחיינו"). פרוסת "המוציא" טובל בדבש, ונוהגים לאכול תפוח מתוק בדבש: מברך "בורא פרי העץ", טועם, ואומר "ה'ר שתחדש עלינו שנה טובה ומתוקה". סדר הקדימה בברכות העץ: תמרים, רימונים ושאר פרי העץ. אמרו חז"ל: "סימנא מילתא", הילכך יהא רגיל לאכול פירות וירקות ששמם מורה על ברכה, ואומר לכל מין "יהי רצון" לפי שמו: תמרים - שייתמו שונאינו; רימון - שירבו זכויותינו כרימון; רוביא - שירבו זכויותינו; סלקא - שיסתלקו שונאינו; כרתי - שיכרתו שונאינו; דגים - שנפרה ונרבה

כדגים, ושלא תשלוט בנו עין רעה. נוהגים לאכול ראש איל, זכר לאילו של יצחק, ואומרים: "יהי רצון שתזכור לנו עקידת יצחק, ושנהיה לראש ולא לזנב". אם אין ראש איל – אוכלים ראש דג וכדומה. בסדר הסימנים יש מנהגים שונים, וכל אחד ינהג כמנהגו.

נמנעים מלאכול דברים מרים וחמוצים, ואין אוכלים אגוזים (אגוז בגימטריא "חט", והוא מרבה ליחה ומפריע לתפילה). יש המזהרים מלאכול ענבים בראש השנה (הגר"א). ראוי לא לאכול בשר שמן ודברים הגורמים לטומאה. מנהג יפה ללמוד משניות ראש השנה. שיר המעלות, ברכת המזון. ראוי לברך על הכוס. "רצה", "יעלה ויבוא". (יסיים "כי אל מלך אף שאין אומרים בשאר הימים. מט"א) הרחמן בשבת: "הרחמן הוא ינחילנו ליום שכולו שבת ומנוחה לחיי העולמים", ובראש השנה: "הרחמן הוא יחדש עלינו את השנה הזאת לטובה ולברכה. מגדול, עושה השלום במרומו.

שחרית. משכימים לבית הכנסת. ברכות השחר, קרבנות, שיר היחוד, שיר הכבוד, שיר של יום: מזמור שיר ליום השבת. אין אומרים "יה"ר שתרחה עלינו ותמחול לנו" לפני פרשת התמיד ואין אומרים אחרי פרשת התמיד "ובראשי חדשיכם", "וביום השבת". העובר לפני התיבה בפסוקי דזמרה מסיים "והנורא בנוראותיך", ושליח ציבור מתחיל: "המלך", "שוכן עד" וכו' והקהל אומר אתו בלחש. בכל עשרת ימי התשובה נוהגים לומר "שיר המעלות ממעמקים" לפני "ברכו". ברכת "יצר אור" יאמר הקהל עם הש"ץ (אין עונים "אמן" אחרי "ובורא את הכל", מפני שאינה סיום הברכה). "הכל יודוך", אל אדון". בבתי כנסת רבים אין אומרים פיוטי יוצר (הגר"א), אבל אומרים חלק מפיוטי הקדושה בחזרת הש"ץ. בחזרת הש"ץ, המנהג לומר "נקדש" או "נקדישך" כפי הנוסח הרגיל בכל יום. "ברכת כהנים": אם יש שני כהנים או יותר, אחד מהקהל מכריז "כהנים", והקהל עונה "עם קדושיך". הכהנים מברכים "ברוך אתה" וכו'. אם אין כוהן, אומר החזן "אלוקינו ואלוקי אבותינו ברכנו" וכו'. בחזרת הש"ץ, הקהל אומר בקול פסוקי "זכרנו", "מי כמוך", "וכתוב", "בספר חיים". אין אומרים "אבינו מלכנו". קדיש תתקבל, "אין כמוך", "אב הרחמים".

מנהג החסידים: אחר קדיש תתקבל, שיר של יום: "מזמור שיר ליום השבת", "לדוד ה' אורי", "אתה הראית לדעת". וכן המנהג בכל השבתות והמועדים, להקדים שיר של יום לשחרית.

פתיחת הארון: "ויהי בנסוע הארון", אין אומרים "ג מדות ו"רבש"ע". אומרים "ברוך שמה". מוציאים שני ספרי תורה. הש"ץ אומר "שמע ישראל", "קדוש ונורא" וכו'. בספר ראשון קורא לשבעה בפרשת וירא (בראשית כא, א): "וה' פקד את שרה" עד "ויגר אברהם בארץ פלשתים ימים רבים". לעולים בתורה מוסיפים בברכת "מי שברך": "ויכתבה ויחתמה לחיים טובים בזה יום הדין", או "ויכתבם ויחתמם" או "ויכתבה ויחתמה" – הכל לפי העניין. בסיום הקריאה בספר ראשון מניחים לידו ספר השני ואומרים חצי קדיש. מגביהים וגוללים ספר ראשון. בספר השני קוראים למפטר בפרשת פינחס (במדבר כט, א): "ובחדש השביעי". מגביהים וגוללים, ומפטירים בשמואל א, א: "ויהי איש אחד" עד ב, י "וירם קרן משיחו". בברכת ההפטר אומר גם: "על יום השבת הזה", "ודברך אמת", ומסיים: "מקדש השבת וישראל ויום הזכרון". תפילה לשלום המדינה ולשלום חיילי צה"ל.

אין תוקעים. יקום פורקן, מי שברך. אין אומרים אב הרחמים. אשרי, יהללו, מזמור לדוד. ומחזירים ספרי התורה לארון הקודש. יום הנוהגים לקדש לפני מוסף, אך אין לטעון מזונות יותר מכביצה (כ-60 גרם). גם המחמירים של לקדש לפני תקיעת שופר, רשאים לקדש בשבת לפני מוסף. אם התפילה תארך זמן רב. כהנים לא ישתו יין.

מוסף. ראוי להתחיל מוסף לפני שבע שעות של היום. ש"ץ אומר תפילת "הנני", חצי קדיש. בתפילת "ומפני חטאינו" יש לומר "ואת מוספי יום השבת ויום הזכרון". אמר "את מוסף" – אם נזכר קודם חתימת הברכה, חוזר לעניין ואומר "ואת מוספי", גמר – אינו חוזר "וביום השבת", "ובחדש השביעי". בחזרת הש"ץ ב"עלינו" כורעים כשהש"ץ אומר: "ואנחנו כורעים" והקהל אומר בלחש: "ואנחנו כורעים". פורסים מטפחת על הארץ כנגד הפנים שלא להשתחוות על רצפת אבן. "היה עם פיפיות", "אוחילה לא-ל".

מנחה. "אשרי" ו"בא לציון". חצי קדיש, "ואני תפילתי". קריאת התורה לשלושה אנשים בפרשת האזינו. לפני העמידה חצי קדיש. תפילת עמידה כמו בשחרית, "שים שלום". אין אומרים "צדקתך צדק", ולא "אבינו מלכנו". קדיש תתקבל, "עלינו", "לדוד ה' אורי" (לנוהגים לאמרו במנחה). אין אומרים פרקי אבות ולא "ברכי נפשי". "תשליך" נדחה למחר.

ב' דראש השנה, יום ראשון, ב' תשרי (20.9.2020)

ערבית. כמו בלילה ראשון, בלא תוספות שבת. בתפילת העמידה אומרים "ותודיענו". שכן, אינו חוזר. מתחילים להכין לחג אחרי צאת הכוכבים (19:14), ואשה שלא התפלל ערבית, תאמר "ברוך המבדיל בין קודש לחול". בהדלקת הנר ובקידוש מברכים "שהחיינו", ואם יש בגד או פרי חדשים – מכוון גם עליהם. קידוש בסדר יקנה"ז (יין, קידוש, נר, הבדלה, זמן) וחותרם בהבדלה "המביל בין קודש לקודש". אוכלים מאכלים לסימן טוב כמו בלילה ראשון.

שחרית. כאתמול, בלי תוספת שבת. שיר היחוד ושיר הכבוד, שיר של יום (תהלים פ"א), ברוב המקומות דוחים למוסף את הפיוט "לא-ל עורך דין", "אבינו מלכנו". מוציאים שני ספרי תורה, י"ג מדות ותפילת רבש"ע. בספר אחד קוראים חמשה אנשים בפרשת העקידה, חצי קדיש. בספר שני קוראים למפטר כאתמול, מגביהים וגוללים ומפטירים בירמיהו פרק לא, א-יט: "כה אמר ה' מצא חן במדבר" עד "רחם ארחמנו נאם ה'".

תקיעת שופר. כהנים המקדשים לפני תקיעות, יקפידו שלא לשתות רביעית יין, המקדשים לפני תקיעות – יקפידו שלא לאכול יותר מכביצה. לפני תקיעות אומרים שבע פעמים "למנצח לבני קורח" (תהלים מז), והפסוקים: מן המיצר, קולי שמעת, ראש דברך, ערוב עבדך, שש אנכי, טוב טעם, נדבות פי (ראשי תיבות: קרע שטן). התוקע מברך "לשמוע קול שופר" ו"שהחיינו". אין לענות "ברוך הוא וברוך שמו" – שלא להפסיק. והציבור מתכוונים לקיים את מצוות הברכות והתקיעות. אם דיבר דברים שאינם מעניין התקיעות או התפילה: בין ברכות לתקיעות, חוזר ומברך. מתחילת התקיעות ועד סוף, אינו צריך לחזור ולברך.

ספרדים ואשכנזים חסידים תוקעים גם בתפילת לחש. ב"עלינו" שבחזרת הש"ץ, כורעים כשהש"ץ אומר: "ואנחנו כורעים", והקהל אומר בלחש: "ואנחנו כורעים". "היה עם פיפיות". "אוחילה לא-ל". בסוף מלכויות זיכרונות ושופרות תוקעים פעם אחת: תשר"ת, תש"ת, תר"ת, - סה"כ 10 קולות בכל פעם. אם יש כהנים – אומרים "ותערב". מסיימים "שאותך לבדך בראה נעבוד", או "המחזיר שכינתו לציון".

סדר התקיעות

ספרדים ואשכנזים חסידים: תקיעות דמיושב – 30; בתפילת לחש – 30; בחזרת הש"ץ – 30; לפני קדיש תתקבל – 10;

אשכנזים: תקיעות דמיושב – 30; בחזרת הש"ץ – 30; אחרי קדיש תתקבל – 30; בסוף התפילה – 10.

בסוף תקיעות דמיושב אומר הש"ץ והקהל אחריו הפסוקים: "אשרי העם יודעי תרועה", "בשמך יגילון כל היום", "כי תפארת", "אשרי", "יהללו", "לדוד מזמור". יש נוהגים לומר בר"ה "מזמור לדוד" (מטה אפרים והאדר"ת), ומחזירים ספרי התורה לארון הקודש.

מוסף. ראוי להתחיל מוסף לפני שש וחצי שעות של היום. הש"ץ אומר תפילת "הנני", חצי קדיש, בתפילה אומר "ואת מוספי יום הזיכרון" (אם אמר "ואת מוסף", ביום ב' דר"ה אינו חוזר). בחזרת הש"ץ אומר עד "מחיה המתים" ומתחילים בפיוט "לא-ל עורך דין", ואומרים "ונתנה תוקף". בסוף מלכויות, זכרונות ושופרות תוקעים בכל פעם: תשר"ת, תש"ת, תר"ת ובסך הכל 3 פעמים 10 קולות. בתקיעות אלו תוקעים שברים-תרועה בשתי נשימות, שיהא הפסק קל, ולא הפסק גמור.

ספרדים ואשכנזים חסידים תוקעים גם בתפילת לחש. אשכנזים שלא תקעו בתפילת לחש, תוקעים לאחר קדיש תתקבל 3 פעמים תשר"ת, 3 פעמים תש"ת, 3 פעמים תר"ת, כמו בתקיעות דמיושב, סה"כ 30 קולות. חסידים התוקעים בתפילת לחש, משלימים 10 קולות לפני תתקבל. עלינו, קדיש. לדוד ה' אורי. אשכנזים שלא תקעו בתפילת לחש, תוקעים כאן 10 קולות ותקיעה גדולה, להשלים ל-100 קולות. אדון עולם. התקיעות שלאחר התפילה אינן מעכבות עם כוון כהלכה בתקיעות שבתפילה. מי שנאנס ולא שמע את התקיעות הראשונות, יכול לצאת בתקיעות אלו, וחייב לברך לעצמו "לשמוע קול שופר" ו"שהחיינו". שיר של יום (תהלים פ"א, אם לא נאמר קודם התפילה).

מנחה. אומרים "אבינו מלכנו", ואם מתפללים סמוך למוסף, אין אומרים "אבינו מלכנו". למנהג הגר"א אין אומרים "אבינו מלכנו".

סדר תשליך. אחרי מנחה, לפני שקיעת החמה, נוהגים ללכת לים או למקור מים ואומרים פסוקים: "מי אל-כמוך" עד "ותשליך במצולות ים כל חטאתם". יש שמהדרים לאמרו במקום שיש שם דגים. מוסיפים מזמורי תהלים ותפילות מעניני היום. (לדעת הגר"א אין לומר "תשליך"). יש שאומרים "תשליך" לפני יוכ"פ, בזמן שאומרים סליחות י"ג מידות.

מוצאי יום טוב (ליל ב'): ערבית, "אתה חוננתנו", "המלך המשפט" במקום "מלך אוהב צדקה ומשפט" (טעה אינו חוזר). ברכו בתרא. אין ואמרים "ויהי נועם". "לדוד ה' אורי" אם לא אמרוהו במנחה. הבדלה, ברכת הגפן ו"המבדיל". יש האומרים בעשרת ימי תשובה בברכת המזון "הרחמן הוא יחדש עלינו...". ראוי לאדם לפשפש במעשיו בעשרת ימי תשובה ולהחמיר בדבר שהיה מקל בו במשך השנה.

צום גדליה יום שני, ג' תשרי (21.9.2020)

תענית ציבור (במקרא: "צום השביעי"). אם התנה קודם השינה, רשאי לאכול עד עלות השחר (4:57 בירושלים). משכימים לסליחות עד יום הכיפורים. בכל עשרת ימי התשובה נוהגים להוסיף בשחרית אחרי "ישתבח" "שיר המעלות ממעמקים". הש"ץ מוסיף ברכת "עננו" בין "גואל" ל"רופא". עדת בני תימן נוהגים לומר "עננו" בכל צום גם בתפילת ערבית, אעפ"י שאוכלים ושותים בלילה.

"אבינו מלכנו" אומר גם היחיד בשחרית ובמנחה בכל עשרת ימי תשובה, חוץ משבת וערב שבת במנחה.

תחנון והוצאת הספר: יש האומרים י"ג מדות ותפילת "ריבונו של עולם" של ראש השנה. קוראים שלושה בפרשת כי-תשא "ויחל". ומי שאינו מתענה אינו עולה לתורה בשחרית ובמנחה, וראוי שלא יקרא בתורה (יש מנהג שהקהל אומר בקול רם לפני הקורא שלושה פסוקים: "שוב מחרון אפך"; י"ג מדות; "וסלחת לעוננו"). חצי קדיש, "אשרי", "למנצח", "ובא לציון", קדיש תתקבל, "עלינו", שיר של יום, "אין כאלוקינו" ו"פטום הקטורת". (חסידים אומרים "עלינו" אחרי שיר של יום ו"אין כאלוקינו") קדיש דרבנן. לדוד ה' אורי (ויש שמחליפים הסדר: "לדוד" אחרי שיר של יום).

מנחה. יש מתענים שנוהגים להתעטף בטלית ולהניח תפילין במנחה של תענית צבור. "אשרי", חצי קדיש, "ויחל" כמו בשחרית. (אם יש לפחות 7 מתענים, בשעת הדחק די שהעולים לתורה צמים – ערוה"ש). השלישי מפטיר. מפטיר בישיעהו, ו"דרשו ה' בהמצאו" עד נו, ח: "אקבץ עליו לנקבציו". בברכת ההפטרה מסיים ב"מגן דוד". חצי קדיש, שמונה עשרה. בשמונה עשרה אומר היחיד המתענה "עננו" בברכת "שומע תפילה". שכן – אם נזכר לפני שאמר ה" – יאמר שם, סיים "שומע תפילה" – מוסיף אחרי "שים שלום" בלא ברכה. הש"ץ אומר "עננו" בין ברכת "גואל" ל"רפאנו" (שכן – עיין דינו בשחרית). ברכת כוהנים. כוהן שאינו מתענה אינו עולה לדוכן. במנחה גדולה אין נושאים כפיים, והש"ץ אומר "אלוקינו ואלוקי אבותינו ברכנו בברכה". לכן ראוי להתפלל אחר פלג המנחה, (שעה ורבע לפני שקיעה – בשעה 17:28 בירושלים), ולשאת כפיים. "שים שלום" (במקום "שלום רב"), "אבינו מלכנו", תחנון, "עלינו". סוף הצום 18 דקות אחרי השקיעה בירושלים – לערך בשעה 19:00.

יום שלישי, ד' בתשרי (22.9.2020): סליחות. בשחרית "אבינו מלכנו", תחנון, חצי קדיש, "אשרי", "למנצח", "ובא לציון" קדיש תתקבל, "עלינו", שיר של יום, "אין כאלוקינו" קדיש דרבנן, "לדוד ה' אורי". יש נוהגים שלא לסדר נישואין בימים אלה שלא לערב שמחה באימת הדין (טעמי המנהגים). משתטחים על קברות צדיקים ומתפללים לקב"ה שיסלח לנו בזכותם. אין להתפלל אל המתים עצמם. יש המתענים בעשרת ימי תשובה ואין משלימים.

יום רביעי, ה' בתשרי (23.9.2020): כאתמול.

יום חמישי, ו' בתשרי (24.9.2020): סליחות, י"ג מדות, "אבינו מלכנו", "והוא רחום", חצי קדיש, א-ל ארך אפים, קריאת התורה (בפרשת האזינו) לשלושה ככל שני וחמישי, חצי קדיש, "אשרי", "למנצח", "ובא לציון", קדיש תתקבל, "עלינו", שיר של יום, "אין כאלוקינו", קדיש דרבנן, "לדוד ה' אורי".

יום שישי, ז' בתשרי (25.9.2020): כמו ביום ג'.
במנחה. אין אומרים "אבינו מלכנו", והספרדים נהגו לאמרו.

זמני הדלקת נרות ביום שישי, ז' בתשרי תשפ"א (25.9.2020)

הדלקת נרות		הדלקת נרות		צאת השבת בישראל		הדלקת נרות			
19: 36	מדריד	17: 50	מלבורן	18: 27	ניו יורק	19: 06	ירושלים	17: 55	ירושלים
19: 53	מרבדיה	17: 40	יוהנסבורג	18: 15	לוס אנג'לס	19: 08	תל אביב	18: 12	תל אביב
18: 40	טורונטו	18: 23	בואנוס איירס	19: 12	פריס	19: 07	באר שבע	18: 13	באר שבע
17: 55	ורשה	17: 52	מוסקבה	18: 22	לונדון	19: 07	חיפה	18: 04	חיפה
		18: 31	רומא	19: 00	אמסטרדם	19: 06	אילת	18: 02	אילת

שבת שובה, פרשת האזינו, ח' בתשרי (26.9.2020)

הדלקת נר שבת בזמנו. אשה מדליקה ואחר כך מברכת "להדליק נר של שבת", וספרדים נהגו שמברכת ואחר כך מדליקה. האישה מקבלת שבת בהדלקה. בצורך גדול, יכולה להתנות שלא תקבל שבת הדלקת הנרות. איש המדליק נר שבת, מקבל שבת עם הציבור. יש לסיים מנחה לפני שקיעה, ולקבל שבת באמירת "לכו ונצא לקראת שבת מלכתא". ספרדים וחסידים אומרים "שיר השירים", וחסידים אומרים לפני קבלת שבת "הודו... גאולה ה'" (תהלים קז), "לכו נרננה", "לכה דודי", "מזמור שיר ליום השבת". חסידים אומרים "כגוונא" לפני "ברכו".

ערבית. "ופרוש", "ושמרו" (לדעת הגר"א אין אומרים "ושמרו"). תפילה של שבת, ואומר "זכרנו", "מי כמוך", "המלך הקדוש", " וכתוב", "בספר חיים". הקהל אומר עם הש"ץ "ויכולו" (ויאמרו לפחות שנים משום עדות) וכן בכל שבת. ברכת מעין שבע. ב"מגן אבות" אומר "המלך הקדוש". יש נוהגים שאחרי שהקהל אומר "מגן אבות" הש"ץ חוזר ואמרו בקול רם (עיין מ"ב, רסח, כב). (עדת בני תימן אומרים בכל שבתות השנה "המלך הקדוש"). "אלוקינו ואלוקי אבותינו רצה במנוחתנו", קדיש תתקבל (עושה השלום), "עלינו", "לדוד ה' אורי" (לנוהגים לאמרו בערבית). אדון עולם. בברכת המזון – החרמן של שבת, "מגדול ישועות", "עושה השלום במרומיו", וכו'.

שחרית. של שבת, עם הוספות עשרת ימי תשובה. קוראים לשבעה אנשים לפי הסדר: "הזיו לך" (האזינו, זכור, ירכיבוהו, וירא, לו חכמו, כי אשא) והשביעי מ"ויבוא משה" עד סוף הפרשה. אין לחלק את הפרשה לחלקים נוספים, ורק את העלייה לשביעי אפשר לחלק לשניים. אין קטן עולה למפטיר. ההפטרה בהושע יד, ב, "שובה ישראל" עד סוף הספר, ומוסיפים יואל ב, טו "תקעו שופר בציון" עד סוף הפרק "ולא יבושו עמי לעולם". "יקום פורקן", "אב הרחמים", "אשרי", "יהללו", חצי קדיש, תפילת מוסף. קידוש.

מנחה. קוראים לשלושה בפרשת **וזאת הברכה**. בתפילה: "שים שלום", "צדקתך צדק", קדיש תתקבל, "עלינו". אין אומרים פרקי אבות ו"ברכי נפשי". הרב דורש בהלכות תשובה.

מוצאי שבת, ט' בתשרי: מאחרים ערבית עד חצי שעה אחרי שקיעה. זמן זאת השבת הוא בין 32 ל-38 דקות אחרי שקיעה. להוסיף מחול על הקדוש. בבתי כנסת רבים מארכים בשיר לפני ערבית, ללוות שבת המלכה בשמחה ושיר. יש נוהגים לשיר "למנצח בנגינות מזמור שיר" (תהלים 130) ואשכנזים מוסיפים לפני כן מזמור "לדוד ברוך ה' צורי" (תהלים קמד). יש המוסיפים "אשרי תמימי דרך" ופרקי שיר המעלות, כל מקום כמנהגו.

ערבית. "והוא רחום", ברכו. חצי קדיש. בתפילה: "זכרנו", "מי כמוך", "המלך הקדוש", "אתה חוננתנו". "המלך המשפט". אשכנזים אין אומרים "ויהי נועם", "ואתה קדוש". קדיש תתקבל, "ויתן לך" (יש האומרים "ויתן לך" בבית). עלינו, קדיש יתום, ברכו בתרא, "לדוד ה' אורי" לפי המנהג. **הבדלה:** גפן, בשמים, נר, המבדיל. קידוש לבנה כהגר"א, ולפי הרמ"א אין לקדש עד מוצאי יום הכיפורים.

ערב יום הכיפורים, יום ראשון, ט' תשרי (27.9.2020)

"כפרות" באשמורת הבוקר (כל עשרת ימי תשובה הם זמן כפרות). יש שנהגו לתת לעניים את תמורת הכפרות, ויש שנהגו לעשות כפרות בכסף המיועד לצדקה. סליחות בקצרה. בשחרית אין אומרים "מזמור לתודה" (עדת בני תימן אומרים), לא אבינו מלכנו, לא תחנון ולא למנצח. מצווה להרבות בסעודה, ואסור להתענות אפילו תענית חלום, ואפילו עד הסעודה המפסקת אסור. מצווה לטבול במקווה לכבוד יום הדין ואפילו צעירים שהם בני מצווה ראוי להם לטבול. אָבֵל תוך שבעה טובל לפני שקיעת החמה, אפילו במים חמים, כי יום הכיפורים מבטל גזירת שבעה. **מנחה**. מקדימים להתפלל מנחה כדי להספיק לסעודה המפסקת. בסוף תפילת שמונה עשרה בלחש, לפני "אלוקי נצור", אומר היחיד "יהי לרצון", וידוי ו"על חטא". בחזרת הש"ץ אין וידוי ו"על חטא". אין אומרים "אבינו מלכנו". אין אוכלים בסעודה המפסקת מאכלים שמנים, מעלי ליחה או מתנבלים. המלצת הרופאים לא להרבות באכילה, להימנע ממאכלים חריפים ומלוחים, ולהרבות בשתייה. מסיימים את הסעודה מבעוד יום, לפני זמן הדלקת הנרות, כדי להוסיף מחול על הקודש. לפני ברכת המזון אומרים "שיר המעלות" ולא "על נהרות בבל" (וכן בר"ח ובש"ק וערב וי"ט אחרי צות). הקדים לגמור הסעודה, יכול להתנות במפורש שיאכל עד זמן הצום. פורסים מפות על השולחנות ומדליקים נרות הדולקים 24 שעות. נוהגים שכל נשוי מדליק נר חיים בשבילו, ונר נשמה להורים ולקרובים שנפטרו. מדליקים נרות של יום כיפור, ומברכים "להדליק נר של יום הכיפורים" ו"שהחיינו". המתפללים בבית הכנסת, לא יברכו "שהחיינו" בהדלקה כי אם בבית הכנסת עם הציבור. מברכים את הבנים והבנות באריכות ימים, ושיקיימו תורה ומצוות. מפיסים איש את רעהו ומברכים בחתימה טובה. אל יהא אדם סרבן להתפייס, וימחל לחברו המבקש מחילה. החייב לחברו ממון, יקבל בלבו לשלם לו, שלא יעכב התשובה. אנשי ירושלים נוהגים ללבוש בגדים לבנים ולהתעטף בטלית בבית. חולצים את הנעליים, והולכים לבית הכנסת. תחילת הצום בירושלים בשעה 17:54. במקומות אחרים – לפני זמן כניסת השבת.

זמני הדלקת נרות בערב יום הכיפורים, יום ראשון ט' בתשרי תשפ"א (27.9.2020)

הדלקת נרות		הדלקת נרות		צאת הצום בישראל		הדלקת נרות	
19:32	מדריד	17:51	מלבורן	18:24	ניו יורק	19:03	ירושלים
19:50	מרבייה	17:41	יוהנסבורג	18:13	לוס אנג'לס	19:05	תל אביב
18:37	טורונטו	18:24	בואנוס איירס	19:08	פריס	19:05	באר שבע
17:50	ורשה	17:47	מוסקבה	18:17	לונדון	19:04	חיפה
		18:27	רומא	18:56	אמסטרדם	19:04	אילת

יום הכיפורים, יום שני, י' תשרי (28.9.2020)

כל נדרי - מתעטפים בטלית מבעוד יום. "תפילה זכה". יש להקדים "כל נדרי" לפני שקיעת החמה. מוציאים שני ספרי תורה ומוסרים אותם לשני זקנים או חשובי הקהל, והם עוטים את הש"ץ. אומרים "על דעת המקום" שלוש פעמים. הש"ץ אומר "כל נדרי" שלוש פעמים בניגון המקובל, והקהל אומר בלחש. אומר: "מיום כפורים שעבר עד יום כפורים זה, ומיום כפורים זה עד יום כפורים הבא עלינו לטובה". בכל פעם משלוש פעמים של "כל נדרי", ובפסוקי "ונסלח", מגביה הש"ץ את קולו. הש"ץ מברך בקול רם "שהחיינו", והקהל אומר עמו בלחש ומסיים לפניו כדי שיוכל לענות אמן. הרב או גדול שבקהל אומר דברי התעוררות לתשובה. בקהילות רבות אומרים "כל נדרי" בלילה ממש (לקוטי הרי"ק). **ערבית**. ברכו. בקריאת שמע אומרים יחד עם הש"ץ בקול רם "**ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד**", ו"פרוש", "כי ביום הזה יכפר". לדעת הגר"א אין אומרים "כי ביום". חצי קדיש, תפילת יום הכיפורים. פותחים הארון והש"ץ מתחיל "עלה תחנונינו", פיוטים, סליחות, וידוי ו"על חטא". יש אומרים "לדוד מזמור". קדיש תתקבל. "עלינו", "לדוד ה' אורי" (לנוהגים במעריב). "אדון עולם", 4 פרקים ראשונים של תהלים, שיר היחוד ושיר הכבוד. יש אומרים את "שיר היחוד" בציבור פסוק בפסוק. יש נוהגים להיות ערים כל הלילה בבית הכנסת בלימוד התורה ואמירת תהלים, אם הדבר לא יקשה עליהם את התענית והתפילה.

שחרית. נטילת ידיים בשחרית ואחרי עשיית צרכים – רק עד קשרי האצבעות. עיניים מותר רק לנקות מלכלוך. משכימים לבית הכנסת, יש נוהגים לדלג על ברכת "שעשה לי כל צרכי" (הגר"א), ומברכים אותה בערב בעת נעילת הנעליים. שיר היחוד, שיר הכבוד. שיר של יום: "לדוד משכיל" (תהלים לב), פסוקי דזמרה. "המלך" עד "ובמקהלות" אומר הקהל יחד עם הש"ץ, כמו בראש השנה. ברכת יוצר של יום כיפור, "המאיר לארץ". בקריאת שמע אומר בקול רם "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד". תפילת לחש. חזרת הש"ץ, פיוטים כמנהג. קדושת נעריצך ונקדישך או "כתר", ברכת כוהנים (הכוהנים חולצים גם נעלי גומי – ק"ח, מ"ב ס"ק י"ח). אומרים "אבינו מלכנו", קדיש תתקבל, פסוקי "אין כמוך". מוציאים שני ספרי תורה, ו"ג מדות ותפילת" (רבנו שלם על עולם, "שמע ישראל", "גדלו". בראשון קוראים לשישה בפרשת אחרי מות (ויקרא טז) מתחילה עד "ועש כאשר צוה ה' את משה". חצי קדיש. בספר שני קוראים למפטיר בפרשת פנחס (במדבר כט, ז) "ובעשור לחודש השביעי" עד "ומנחתה ונסכיהם". ומפטירים בישיעה נז, יד "ואמר סולו סולו" עד סוף פרק נח "כי פי ה' דיבר". אם יש ברית מילה מלים אחר קריאת התורה, מברכים על הכוס, ונותנים לרך הנימול לטעום בזמן הברכה וכשאומר "בדמיך חיי". ואם מלים בבית היולדת, ולא עברו 7 יממות מלאות מזמן הלידה, והיא עדיין חלשה וזקוקה לאוכל, יכווין להוציאה בברכה, והיא תכווין לצאת, ותשתה היולדת. חולים וקטנים האוכלים ביום הכיפורים אומרים בברכת המזון "יעלה יבוא", ואם לא אמרו אינם חוזרים. הזכרת נשמות הקרובים. נוהגים להזכיר נשמות חללי השואה, צה"ל והטרור. שליח ציבור אומר "א-ל מלא רחמים", והיחיד אומר "זכור". "אב הרחמים", "אשרי", "ההללו", "לדוד מזמור", חצי קדיש. **מוסף**. ראוי להתפלל לפני שעברו 7 שעות של היום. הש"ץ אומר "הנני", חצי קדיש. בחזרת הש"ץ כשאומר "עלינו", ובסדר העבודה ב"הכהנים" - כורעים ומשתחוים ונופלים על פניהם. סליחות, וידוי ו"על חטא". אם יש כוהנים אומרים "ותערב", ברכת כהנים, קדיש תתקבל. אין אומרים "אין כאלוקינו". שיר של יום (אם לא אמרו בהשכמה או לפני קריאת התורה).

רבים ממתפללי נוסח אשכנז מעדיפים את סדר העבודה של נוסח ספרד "אתה כוננת", שנכתב בלשון המשנה.

מנחה. אין אומרים "אשרי" ו"ובא לציון". מוציאים ספר תורה וקוראים לשלושה בפרשת עריות (ויקרא יח, א) עד סופה, והשלישי מפטיר. אין אומרים חצי קדיש אחרי קריאת התורה. מפטירים בספר יונה, ומוסיפים שלושה פסוקים שבסוף מיכה "מי א-ל כמוך" עד הסוף. בברכת ההפטרה מסיים "מגן דוד", "ההללו", "לדוד מזמור", חצי קדיש, תפילה בלחש. בחזרת הש"ץ, לפני "זכור לנו ברית אבות", אומר הסליחה "א-ל נא רפא". אין הכוהנים עולים לדוכן, והש"ץ אומר "אלוקינו ואלוקי אבותינו ברכנו בברכה", "שים שלום", "אבינו מלכנו", קדיש תתקבל. **נעילה**. כשהחמה בראש האילנות. אשרי ובא לציון, חצי קדיש. במקום "כתבנו" ו"כתוב", ו"נכתב", אומר: "חתמנו", "וחתום", "ונחתם". פותחים הארון מחזרת הש"ץ ועד אחרי קדיש תתקבל. אומרים 7 פעמים י"ג מדות בפיוטים: ומי יעמוד, מרובים צרכי עמך, ידך פשוט, זכור ברית אברהם, ה' ה', רחם נא. אלוקינו ואלוקי אבותינו סלח לנו. ברכת כהנים עד 13 דקות אחרי שקיעה (בירושלים 18:45). "אלוקינו ואלוקי אבותינו ברכנו בברכה" - אומר אפילו בלילה. אם הזמן קצר – אפשר לומר סליחות אחרי חזרת הש"ץ. אבינו מלכנו: "חתמנו" במקום "כתבנו". "שמע ישראל" פעם אחת, "ברוך שם כבוד" 3 פעמים. ה' הוא האלוקים" 7 פעמים. קדיש תתקבל. 21 דקות אחרי השקיעה (השקיעה בירושלים 18:53) נוהגים אנשי א"י לתקוע תקיעה אחת, ויש תוקעים תשר"ת. אומרים "לשנה הבאה בירושלים הבנויה". סוף הצום 33 דקות אחרי שקיעה (בירושלים 19:04). במקומות אחרים בארץ ההבדל הוא עד 3 דקות. הרוצה לחשב במדויק, יוסיף 32 לזמן השקיעה במקומו.

מוציא יום הכיפורים. י"א תשרי

ערבית של חול, "אתה חוננתנו". אין אומרים "ויהי נועם" ו"אתה קדוש". קדיש תתקבל. עלינו, קדיש יתום, ברכו בתרא, ויש נמנעים מלומר ברכו בתרא כמו בשבת וי"ט, מאחר שהכל נמצאים בבית הכנסת בעת "ברכו" ראשון. "לדוד ה' אורי", קידוש לבנה. הבדלה: יין, נר, הבדלה. ברכת "מאורי האש" מברך על נר שדלק מערב יום כיפור, או שהדליק ממנו. מי שלא ברך בבוקר "שעה לי כל צרכי" – מברך כאשר שנועל נעליו. נוהגים להתחיל מיד בבניין הסוכה. חסידים וספרדים אומרים "שיר למעלות אשא עיני" לפני "עלינו".

נוהגים להשכים לבית הכנסת. עד אחרי אסרו חג אין אומרים תחנון, ולא "יהי רצון" שאחר קריאת התורה. יש שלא אומרים תחנון עד ב' חשוון. בימים שבין יום הכיפורים לסוכות אין מתענים, מלבד חתן ביום חופתו.

ערב סוכות, יום שישי, עש"ק, י"ד בתשרי (2.10.2020): יש האומרים "למנצח... יענך", ויש שאין אומרים (יעב"ץ). מסתפרים, רוחצים וטובלים לכבוד החג. מתחיל השעה העשירית (15:27 בערך) אסור לאכול מזונות, כדי שיאכל סעודת יו"ט בסוכה לתאבון. (לפי הרמ"א [שו"ע תרל"ט, ד' עפ"י המהרי"ל] אין לאכול מחצות היום).

בבניית הסוכה: אם הדפנות מבד, יש להקיף שלא ינועו ברוח. ראוי להניח לרוחב הדפנות מוטות שהמרחק ביניהם ומהם לקרקע פחות מ-23 ס"מ. את הסכך יש לרכוש מבעליו, ואין להשתמש בסכך שנקטף ללא רשות הבעלים. אוגדים את ארבעת המינים בסדר זה: אורך הלולב לפחות 32 ס"מ. מניח את הלולב כאשר שדרתו למעלה, 3 הדסים מימין הלולב ושתי ערבות משמאלו. הלולב גבוה מהדסים לפחות טפח – 8 ס"מ והדסים קצת גבוהים מן הערבות.

זמני הדלקת נרות ביום שישי, ערב סוכות, י"ד בתשרי תשפ"א (2.10.2020)

הדלקת נרות		הדלקת נרות		צאת החג בישראל		הדלקת נרות			
19:24	מדריד	17:56	מלבורן	18:15	ניו יורק	18:57	ירושלים	17:46	ירושלים
19:43	מרבליה	17:44	יוהנסבורג	18:06	לוס אנג'לס	18:59	תל אביב	18:03	תל אביב
18:28	טורונטו	18:28	בואנוס איירס	18:57	פריס	18:58	באר שבע	18:04	באר שבע
17:39	ורשה	17:34	מוסקבה	18:06	לונדון	18:58	חיפה	17:55	חיפה
		18:19	רומא	18:44	אמסטרדם	18:58	אילת	17:54	אילת

א' דסוכות, שבת, ט"ו בתשרי (3.10.2020)

בהדלקת הנר האישה מברכת: "להדליק של שבת ושל יום טוב" וברכת "שהחיינו".

ערבית. מתחילים "מזמור שיר ליום השבת", ואין אומרים פרקי "לכו נרננה" ושירת "לכה דודי". (יש שמתחילים "מזמור לדוד", ואומרים שני בתים ראשונים ושניים אחרונים מ"לכה דודי").

"ופרוש", "וידבר משה", למנהג הגר"א אין אומרים "ושמרו", "וידבר". תפילה של יום טוב ומזכיר של שבת. "ויכולו", "מגן אבות", "אלוקינו ואלוקי אבותינו רצה במנוחתנו", וחותר: "מקדש השבת". קדיש תתקבל, "עלינו", קדיש יתום, "לדוד ה' אורי" (לנוהגים כן). "אדון עולם" או "גדל". כשכנס לסוכה אומר האושפיזין. "שלוש עליכם" (יש שאין אומרים "שלוש עליכם", כי האושפיזין הם במקום המלאכים). הקידוש: "יום השישי", "ויכולו", ברכת הגפן, "אשר בחר בנו מכל עם" וגו' ומזכיר של שבת. "לישב בסוכה". "שהחיינו" (גם אם ברך בהדלקת הנר) וסימנו: "יקס"ז" (יין, קידוש, סוכה, זמן). הנוהגים כמנהג הגר"א, מברכים אחרי לילה ראשון "לישב בסוכה" מיד בכניסתם לסוכה. לדעת הרמב"ם יש לקדש ולברך "לישב בסוכה" מעומד, כדי שיברך "לישב בסוכה" עובר לעשייתה, אף אם בכל השנה נוהג לשבת בשעת קידוש. לדעת הרא"ש מותר לקדש בישיבה. בברכת "לישב בסוכה" יש לכוון שמצוות סוכה היא כדי לזכור את ענני הכבוד שהקיפו את אבותינו ארבעים שנה במדבר. השומעים קידוש מפי אחר, יוצאים גם בברכת "לישב בסוכה" אם מכוונים לצאת. אכילת כזית בסוכה בסעודת לילה ראשון היא חובה מהתורה (כמו מצה בליל א' של פסח), ואפילו ירדו גשמים חייב להתין שעה או שעתיים שמא יפסקו, כדי שיוכל לברך "לישב בסוכה" (מ"ב תרלט, לה. ו"א שימתינו עד חצות). אינו יכול לחכות, או שנמשך הגשם, יאכל כזית בסוכה מבלי לברך "לישב בסוכה", ויאכל סעודתו בבית. בברכת המזון אומר "עלה ויבוא". "הרחמן הוא ינחילנו ליום שכולו שבת", "הרחמן הוא ינחילנו ליום שכולו טוב", ו"הרחמן הוא יקים לנו סוכת דוד הנפולת". "הרחמן הוא יקים" אומר בכל שבעת ימי החג. מצוות עשה לגור בסוכה, ולא ישן מחוץ לה. כל 7 ימי החג עושה סוכתו קבע וביתו ארעי. מותר לאכול אכילת עראי מחוץ לסוכה, ויש מחמירים גם באכילת ארעי. אין מברכים על אכילת ארעי "לישב בסוכה", ויש הנוהגים לברך "לישב בסוכה" על קביעת אכילת מזונות או שתיית יין.

שחרית. כשבת. חזן פסוקי דמזמרה מסיים "וכל קרבי את שם קדשו", וחזן שחרית מתחיל "האל בתעצמות עוזך" בניגון יום טוב. "הכל יודך", תפילת יום טוב ומזכיר של שבת. הלל שלם. אין נוטלים לולב בשבת. ספרדים ואשכנזים חסידים נוהגים לומר הושענות מיד אחרי הלל (לפני קדיש), ויש שאומרים אחרי מוסף. הושענא "אום נצורה", קדיש תתקבל.

קוראים "קהלת". הקורא במגילה כשרה, מברך הקורא "על מקרא מגילה" ו"שהחיינו". קדיש יתום, "אין כמוך", "אב הרחמים". אין אומרים י"ג מדות ורבש"ע של יו"ט. מוציאים שני ספרי תורה. באחד קוראים לשבעה בפרשת אמור (ויקרא כב, כו): "שור או כשב" עד (סוף כג) "אל בני ישראל". חצי קדיש. בספר שני קוראים למפטיר בפרשת פנחס (במדבר כט, יב) "ובחמשה עשר" עד "מנחתה ונסכה". מפטירים בנביא (זכריה יד) "הנה יום בא". בברכת הפטרה מזכירים גם שבת, ומסיים: "מקדש השבת וישראל והזמנים". "יקום פורקן", "אשרי", "מזמור לדוד", "ובנוחה יאמר", חצי קדיש.

מוסף. של יום טוב ומזכיר של שבת. קדושת "נעריצך" או "כתר", "אדיר אדירנו", "ותערב", ברכת כוהנים, "שים שלום". אלו שאינם אומרים הושענות בשחרית פותחים את הארון מבלי להוציא ספר תורה, ואומרים הושענא "אום נצורה", "כהושעת אדם". קדיש תתקבל, "אין כאלוקינו", "עלינו", שיר של יום: "מזמור שיר ליום השבת", "לדוד ה' אורי", "אדון עולם", שיר היחוד ושיר הכבוד (יש האומרים אולם בבוקר לפני התפילה). קידוש של שבת ויום טוב.

מנחה. "אשרי" "ובא לציון", חצי קדיש. קוראים לשלושה בפרשת "זאת הברכה". תפילה של יום טוב ומזכירים של שבת, "שים שלום". אין אומרים "צדקתך צדק".

א' חול המועד, יום ראשון, ט"ז בתשרי (4.10.2020). מוצאי שבת יום טוב (יום טוב שני בחוץ לארץ).

ערבית. בבית מדרשו של מרן הגר"א קוק זצ"ל נהגו של לומר בחוה"מ במעריב "והוא רחום" לפני ברכו. בש"ע: "אתה חוננתנו", "עלה ויבוא". אין אומרים "יהי נועם", "ואתה קדוש". קדיש תתקבל. "ויתן לך". הבדלה מוצאי שבת בסוכה, ומברכים: יין, בשמים, נר, הבדלה, לישב בסוכה. יש שאין מברכים לישב בסוכה על שתיית יין הבדלה, שאינה קביעות, אלא מברך אחר כך על אכילת מזונות. ויש לכוון בברכה לפטור ישיבת סוכה כל הלילה. בברכת המזון אומר "עלה ויבוא", הרחמן הוא יקים לנו.

בבתי כנסיות רבים בארץ ישראל נוהגים בכל לילי חול המועד לומר בצבור כל ט"ו שירי המעלות פסוק בפסוק בשירה ובזמרה, זכר לשמחת בית השואבה שהיתה בבית המקדש.

שחרית: אין מניחים תפילין בחול המועד. תפילה של חול. בשמונה עשרה אומר "עלה ויבוא". נוטלים לולב בימין, ואתרוג בשמאל כשהוא מהופך – העוקץ למעלה – מברכים "אשר קדשנו... על נטילת לולב", הופכים את האתרוג שיהא הפיטם למעלה, ומברכים "שהחיינו". מחזיקים אתרוג והלולב מחוברים, ולא יהיה דבר חוצץ ביניהם, מנענעים מעומד לארבע רוחות. **סדר הנענועים:** מנהג אשכנז: מזרח, דרום, מערב, צפון, מעלה, מטה. מנהג חסידים כנוסח האר"י: דרום, צפון, מזרח, מעלה, מטה, מערב. אסור לאכול לפני נטילת לולב. המהדרים מברכים על הלולב בסוכה, לפני שהולכים לבית הכנסת. אין ליטול לולב בחזרת הש"ץ. הלל שלם. אין מנענעים כאשר אומרים "ה'", משום שה' נמצא בכל מקום.

ספרדים ואשכנזים-חסידים נוהגים לומר הושענות אחרי הלל – לפני קדיש. ויש הנוהגים לומר הושענות אחרי מוסף. אחרי שהביאו ספר תורה לבימה, מחזיק ביד הלולב והאתרוג, מקיף הבימה ואומר "הושענא", "למען אמיתך", "כהושעת". אָבֵל לא יקיף, ואם ניכר שאינו מקיף בגלל אבולתו – יקיף. קדיש תתקבל. מוציאים ספר תורה וקוראים לארבעה עולים ארבע פעמים: "וביום השני" בפרשת פנחס. חצי קדיש, "יהללו", אשרי ובא לציון, חצי קדיש. מוסף של יום טוב, "וביום השני". קדושה של חול. האומרים "כתר" מתחילים בכתר וממשיכים

בשל חול. הושענא (לאלה שלא אמרו בשחרית): "למען אמיתך". קדיש תתקבל, "עלינו", שיר של יום: (תהלים כט) מזמור לדוד. אין כאלוקינו. לדוד ה' אורי. אדון עולם. לנוהגים יום טוב שני של גלויות: קריאת התורה בחו"ל כמו ביום א' של סוכות. מפטירים: מלכים א ח, ב-כא.

ב' דחול המועד, יום שני, י"ז תשרי (5.10.2020)

תפילה כיום א' דחול המועד, הושענא "אערוך שועי", וקוראים לארבעה אנשים "וביום השלישי", וכן במוסף "וביום השלישי". שיר של יום: "מזמור לאסף" (תהלים נ). (קריאת התורה בחו"ל: לכהן "וביום השני"; ללוי "וביום השלישי"; לישראל "וביום הרביעי"; לרביעי "וביום השני וביום השלישי"; בתפילת מוסף, "וביום השני... " "וביום השלישי").

ג' דחול המועד, יום שלישי, י"ח תשרי (6.10.2020)

תפילה כיום א' דחול המועד, הושענא "אבן שתיה". וקוראים ל-4 אנשים "וביום הרביעי" 4 פעמים, וכן במוסף "וביום הרביעי". שיר של יום (תהלים צד – חציו השני). (קריאת התורה בחו"ל: לכהן "וביום השלישי"; ללוי "וביום הרביעי"; לישראל "וביום החמישי"; לרביעי "וביום השלישי... וביום הרביעי"; בתפילת מוסף: "וביום השלישי... " "וביום הרביעי").

ד' דחול המועד, יום רביעי, י"ט תשרי (7.10.2020)

תפילה כיום א' דחול המועד. הושענא "אל למושעות", וקוראים ל-4 "וביום החמישי" 4 פעמים, וכן במוסף "וביום החמישי". שיר של יום: (תהלים צד – חציו הראשון). (קריאת התורה בחו"ל: לכהן "וביום הרביעי"; ללוי "וביום החמישי"; לישראל "וביום השישי"; לרביעי "וביום הרביעי" "וביום החמישי"; בתפילת מוסף, "וביום הרביעי... " "וביום החמישי").

ה' דחול המועד, יום חמישי, כ' תשרי (8.10.2020)

תפילה כיום א' דחול המועד. הושענא "אדון המושיע", וקוראים ל-4 "וביום הששי" 4 פעמים, וכן במוסף "וביום הששי". שיר של יום: "למנצח על הגיתית" (תהלים פא). (קריאת התורה בחו"ל: לכהן "וביום החמישי"; ללוי "וביום הששי"; לישראל "וביום השביעי"; לרביעי "וביום החמישי... וביום הששי"; בתפילת מוסף, "וביום החמישי... וביום הששי").

הושענא רבה, יום שישי, עש"ק, כ"א תשרי (9.10.2020)

יש נוהגים להיות ערים וללמוד כל הלילה. קוראים ספר "דברים" ופרקי תהילים, ויש שגומרים כל תהלים. יש נוהגים ללבוש בגדים לבנים, וטובלים לפני עלות השחר. משכימים לבית הכנסת. שחרית. שיר של יום (תהלים פב), שיר היחוד ושיר הכבוד. מזמור לתודה ומזמורים של שבת ויום טוב בנעימה של ימים נוראים. אין אומרים "נשמתי". שחרית של חול, נטילת לולב, הלל שלם ונענועים כבשאר ימי חול המועד. קדיש תתקבל. בהוצאת הספר אומרים י"ג מדות, "ריבוננו של עולם" של ראש השנה, שמע ישראל וגו', קדוש ונורא שמו, גדלו, וקוראים לארבעה עולים בפרשת פנחס: "וביום השביעי" ארבע פעמים. (בחו"ל: לכהן "וביום החמישי"; ללוי "וביום השישי"; לרביעי "וביום השביעי"; לרביעי חוזר וקורא "וביום השישי... וביום השביעי"). בתפילת מוסף של יום טוב: "וביום השביעי", (בחו"ל: "וביום הששי... וביום השביעי"). חצי קדיש. קדושה של יום טוב, "אדיר אדירנו", ברכת כוהנים, הושענות (לנוהגים לאומרים אחרי מוסף). מוציאים ספרי התורה שבארון ומסדרים אותם על הבימה, אומרים כל הושענות כסדר, ומקיפים את הבימה עם הלולב והאתרוג שבע פעמים, אחר כך מתחילים "תתננו". כשמגיעים ל"תענה אמונים" - מניחים הלולב והאתרוג, ולוקחים ה"הושענא" (חמשה ענפי ערבה מאוגדים) ומתחילים "תענה". כשמגיעים בסוף הושענות ל"קול מבשר" – או אחרי הקדיש, לפי המנהג – חובטים ה"הושענא" חמש פעמים בקרקע ואומרים: "יהי רצון", "הושיעה את עמך". אין להשליך את הערבות על ארון הקודש. ראוי לאוספם בדרך כבוד ולשורפם. יש המבערים בהם את החמץ בערב פסח. קדיש תתקבל, "אין כאלוקינו", "עלינו", שיר של יום: תהלים פב, "מזמור לאסף", "לדוד ה' אורי". יושבים ואוכלים בסוכה, ועובר על פרשת "וזאת הברכה", כדי לסיים את התורה. לפנות ערב מפנים מהסוכה כלים שצריך בביתו ביום טוב, ונפרד בצאתו מן הסוכה באמירת "יהי רצון". יוצאים בשמחה לבית הכנסת. בחו"ל יזכרו להדליק לפני כניסת החג נר נשמה ממנו יוכלו להעביר אש במוצ"ש שהוא ליל יו"ט שני של גלויות. ונוהגים ביום זה כיום שמחת תורה של בני ארץ ישראל.

זמני הדלקת נרות ביום שישי, ערב שמיני עצרת ושמחת תורה, כ"א תשרי תש"פ (9.10.2020)

הדלקת נרות		הדלקת נרות		צאת השבת בישראל		הדלקת נרות	
19:13	מדריד	19:02	מלבורן	18:48	ניו יורק	17:38	ירושלים
19:33	מרבדיה	17:47	יוהנסבורג	18:50	לוס אנג'לס	17:54	תל אביב
18:15	טורונטו	18:34	בואנוס איירס	18:50	פריס	17:56	באר שבע
17:23	ורשה	17:10	מוסקבה	18:49	לונדון	17:46	חיפה
		18:07	רומא	18:50	אמסטרדם	17:46	אילת

שבת, שמיני עצרת ושמחת תורה, כ"ב תשרי (10.10.2020)

(בחו"ל חג שמיני עצרת, יושבים בסוכה ולא מברכים "לישב בסוכה". יש בזה מנהגים שונים. עי' שו"ע תרס"ח) הדלקת הנר כבערב שבת ויום טוב). מדלגים פרקי "לכו נרננה", ומתחילים "מזמור שיר ליום השבת" ויש המתחילים "מזור לדוד", ושני בתים ראשונים ואחרונים מ"לכה דודי". ערבית. "ופרוש", "ושמרו" (הגרא"א: אין אומרים "ושמרו"), "וידבר", חצי קדיש, תפילה של יום טוב ומזכיר של שבת "את יום השבת ואת יום השמיני חג העצרת הזה" (או: "שמיני עצרת החג הזה"). "ויכולו", "ברכת מעין שבע, מגן אבות, אלוקינו זאלוקי אבותינו רצה במנוחתנו, וחותרם מ"קדש השבת". אתה הראת", וכשמגיעים לפסוק "ויהי בבסוע הארון" פותחים הארון. אחרי שגמרו הפסוקים מוציאים כל ספרי התורה, ומקיפים את הבימה 7 פעמים, בפסוקים "אנא ה' הושיעה נא". אחרי הקפה שביעית אומר הש"ץ "שמע ישראל", "קדוש ונורא שמו", "גדלו", "על הכל", וחוזרים ואומרים "הילול", "ובנוחה", ומחזירים הספרים לארון (ויש הנוהגים לקרוא בתורה לשלושה פרשת "ברכה" גם בלילה ח"ק). עלינו, אדון עולם. בקידוש אומרים "ויכולו", ברכת הגפן, קידוש של יום טוב בסימן יק"ז (יין: הגפן, קידוש יום טוב, ומזכיר של שבת, זמן: שהיינו). אין לשבת בסוכה. [גם לא תיירים ואורחים שבאו לא"י, אפילו דעתם לחזור]. שחרית. מתפללים תפילה של יום טוב ומזכירים של שבת. יש אומרים לפני נשמת "נשמתי מלומדי מורשה". הלל שלם, קדיש תתקבל. פסוקי "אתה הראית לדעת". הקפות כמו בערב. מחזירים כל הספרים לארון ומשאירים שלושה ספרים לקריאה. הש"ץ אומר "שמע ישראל", "קדוש ונורא שמו". בספר ראשון קוראים בפרשת וזאת הברכה עד "מעונה" כפי הסדר (יש נוהגים לקרוא גם "חתן מעונה" וקוראים לו מ"מעונה" עד "ויעל" – החיד"א בספר לד"א). נהגו לחזור על פרשת וזאת הברכה עד "מעונה" כמה פעמים, כדי שכל הציבור יעלה לתורה. לאחרון קוראים עם כל הנערים "ולאשר אמר". אחרי ברכת התורה עם הילדים, אומר הקהל "המלאך הגואל" לברך הילדים. הקורא אומר הפזמון "מרשות" לנבחר ל"חתן תורה" וקוראים לו "מעונה" עד הסוף. חזק. חתן התורה עצמו לא יאמר "חזק" לפני הברכה. מניחים ספר שני, ומגביהים וגוללים ספר ראשון. ואומר הפזמון "מרשות" ל"חתן בראשית" וקורא מבראשית עד "ברא אלוקים לעשות". נוהגים שהקהל חוזר על כל פסוק של "ויהי ערב ויהי בוקר" ועל פרק "ויכולו". מניחים את הספר השלישי, חצי קדיש, מגביהים וגוללים ספר שני. בספר השלישי קוראים למפטיר "ביום השמיני".

(אם יש רק שני ספרי תורה - מגביהים את השני וקוראים למפטיר בספר ראשון). מפטירים ביהושע א ויהי" עד סוף הפרק, ברכות הפטרה של חג ומזכיר של שבת. "קום פורקן", הזכרת נשמות, "אב הרחמים", "אשרי", "יהללו", "מזמור לדוד". מכניסים הספרים לארון, ומשאירים אותו פתוח לתפילת גשם. הש"ץ מתחיל: אלוקינו ואלוקי אבותינו "זכור אב" עד "לשובע ולא לרזון". סוגרים הארון, חצי קדיש. יש הנוהגים לומר תפילת גשם בחזרת הש"ץ. לפני מוסף אומר הש"ץ קדיש בנעימה מיוחדת, מכריזים "משיב הרוח ומוריד הגשם", להזכיר לאומרו בתפילת לחש. **במוסף** מתחילים לומר "משיב הרוח ומוריד הגשם" (עד מוסף של יום א' בפסח). ובבתי הכנסת שבהם אומרים פיוטי הגשם בחזרת הש"ץ, מכריזים לפני תפילת מוסף: "משיב הרוח". מזכירים "שבתות למנוחה". אדיר אדירנו. "וביום השמיני עצרת", אם יש כוהנים של קידשו, אומרים "ותערב" וברכת כהנים. קדיש תתקבל. "אין כאלוקינו", "עלינו", מזמור שיר ליום השבת. יש אומרים גם שיר היחוד ושיר הכבוד. [בחול"ל יום זה הוא "שמיני עצרת", ושמחת תורה למחרתו. יושבים בסוכה בהתאם להבדלי המנהגים ואין מברכים לישב בסוכה. זה סדרו: ערבית של יום טוב ומזכירים "את יום השבת ואת יום השמיני חג העצרת הזה". בהדלקת הנר ובקידוש ברכת "שהחיינו". שחרית מתפללים כנהוג ביום טוב, ומזכירים את השבת, ומוציאים שני ספרים. קוראים בספר הראשון לשבעה עולים בפרשת ראה (דברים יד-טו) "עשר תעשר" עד סוף הפרשה. בספר שני קוראים למפטיר "ביום השמיני", ומפטירים במלכים א ח, נד "ויהי ככלות שלמה" עד סוף הפרק "ולישאל עמו". הש"ץ אומר פיוטי גשם כנהוג. הקהל אומר "משיב הרוח" בתפילת מוסף בלחש, כיוון אחרי שהכריזו לפני התפילה].

מנחה: אשרי ובא לציון, חצי קדיש, ואני תפילתי. קריאת התורה לשלושה בפרשת בראשית. (בחול"ל: זאת הברכה). תפילה של יום טוב ומזכיר של שבת. משיב הרוח, שים שלום. יש מהספרדים הנוהגים לערוך הקפות גם אחרי מנחה.

אסרו חג. יום ראשון, כ"ג בתשרי (11.10.2020) (בחול"ל אחרון של חג - שמחת תורה)

מוצאי שבת קודש: ערבית, בתפילה "משיב הרוח", "אתה חוננתנו", "ויהי נועם" "ואתה קדוש", "ויתן לך", עלינו. הבדלה של מוצאי שבת. יש שנהגו לעשות הקפות שניות במוצאי החג.

בשחרית אין אומרים תחנון ו"למנצח... יענך" (ויש שאומרים) ונוהגים להרבות קצת באכילה ושתייה, ואין מתענים. [בחוף-לארץ: שמחת תורה. תפילות של יום טוב וסדר ההקפות בערב וביום כזכר לעיל וקריאת התורה כנהוג בשמחת תורה]. עד ראש חודש מרחשוון אומרים למנצח, ואין אומרים תחנון. [תיירים מחול"ל - ראה דינים ביום א' של סוכות].

יום שני, כ"ד בתשרי (12.10.2020). (אסרו חג בחול"ל ואין מתענים בו). קריאת התורה לשלושה בפרשת בראשית. **יום חמישי, כ"ז בתשרי (15.10.2020).** אין אומרים יום כיפור קטן.

זמני הדלקת נרות ביום שישי, כ"ח בתשרי תשפ"א (16.10.2020)

הדלקת נרות		הדלקת נרות		צאת השבת בישראל		הדלקת נרות			
19:02	מדריד	19:09	מלבורן	17:53	ניו יורק	18:40	ירושלים	17:29	ירושלים
19:23	מרבייה	17:51	יוהנסבורג	17:48	לוס אנג'לס	18:42	תל אביב	17:46	תל אביב
18:04	טורונטו	18:39	בואנוס איירס	18:29	פריס	18:42	באר שבע	17:48	באר שבע
17:07	ורשה	16:58	מוסקבה	17:35	לונדון	18:32	חיפה	17:38	חיפה
		17:56	רומא	18:12	אמסטרדם	18:42	אילת	17:30	אילת

שבת פרשת בראשית, כ"ט תשרי (17.10.2020)

הדלקת הנר וערבית כנהוג. בשחרית קוראים לשבעה בפרשת השבוע ומפטירים בשמואל א כ,יח "ויאמר לו יהונתן מחר חודש" עד סוף הפרק. מותר להוסיף על שבעת הקראים אם יש צורך, אך ראוי להימנע מלהרבות בקראים, משום ברכה לבטלה וטורח הציבור. קהילות חשובות נוהגות להגביל את מספר העולים לתורה.

אין מזכירים נשמות, ואין אומרים "אב הרחמים" מברכים חודש מרחשוון שיחול ביום ראשון ושני (18-19.10.2020). [יש לומר "החודש הבא" עלינו לטובה ולא "החודש הזה"].

מולד חודש חשוון: ליל שבת (16.10.2020) בשעה 3:23 אחר חצות

במנחה קוראים שלושה בפרשת נח, ואין אומרים "צדקתך צדק". מתחילים לומר "ברכי נפשי".

א' ראש חודש מרחשוון, יום ראשון, ל' בתשרי. במוצאי שבת בערבית "אתה חוננתנו", "יעלה ויבוא". שכח ולא אמר יעלה ויבוא בערבית אינו חוזר. חצי קדיש, "ויהי נועם", "ואתה קדוש", "ויתן לך", הבדלה.

חצי הלל, קדיש תתקבל, מוציאים ספר תורה וקוראים לארבעה בפרשת פנחס (במדבר כח): "וידבר ה' אל משה צו את בני ישראל" עד "ונסכו". (מנהג אשכנזים-פרושים בא"י כדעת הגר"א לקרוא לכהן עד "עולה תמיד", ללוי מ"את הכבש" עד "ניחוח לה", לשלישי חוזרים מ"עולת תמיד" עד "ונסכה", ולרביעי "ובראשי חדשיכם" עד "ונסכו". ספרדים ואשכנזים חסידים: לכהן מ"וידבר" עד "עולה תמיד", ללוי חוזר מ"ואמרת להם", עד "רביעיית ההין". אם אין לוי, והכהן עולה במקום לוי, יש לנהוג כמנהג הגר"א ולקרוא לכהן בקריאה השניה מ"את הכבש", לשלישי מ"עולת תמיד" עד "ונסכה", ולרביעי "ובראשי חדשיכם" עד "ונסכו").

חצי קדיש, "יהללו", אשרי ובא לציון (ראוי לא להפסיק בין קדיש לתפילת מוסף). מנהג החסידים להקדים את "אשרי" "ובא לציון" להחזרת ספר התורה. חולצים התפילין, מפני שראש חודש הוא מעין חול המועד, שאין מניחים בו תפילין. (ראוי לא להפסיק בין קדיש לתפילת מוסף, ולכן אין מקפלים את התפילין), ומתפללים תפילת מוסף של ראש חודש, קדיש תתקבל, עלינו, שיר של יום, ברכי נפשי, אין כאלוקינו.

בברכת המזון: יעלה ויבוא. נשים נוהגים שלא לעשות מלאכה בראש חודש. עליהן לקבל על עצמן שלא לעשות מלאכות בית שהן קשות במיוחד. אסור להתענות, ומצווה להרבות בסעודה. יש נוהגים לא להסתפר ולא ליטול ציפורניים בראש חודש (ספר חסידים).

הארה חודשית ירושלמית לחודש תשרי: עיצומו של יום מכפר – ליום הכיפורים

האדם יכול באופן עקרוני לחסום את הכפרה שלו. לדוגמה. קרבן עולה מכפר על הרהור הלב אולם אם האדם אומר. נכון שקרבן עולה מכפר על הרהור הלב, אולם אני איני רוצה שקרבן העולה יכפר עלי אינו מכפר עליו על כורחו. אולם כאשר אנו מגיעים ליום הכיפורים התלמוד הירושלמי (יומא ח, ז) מלמד אותנו רעיון אדיר. גם אם אדם אומר שהוא אינו רוצה שיום הכיפורים יכפר לו, הרי שיום הכיפורים מכפר לו על כורחו. הסבר הדברים הוא שהקב"ה בחר בעם ישראל להיות בניו, ובחירה זו אינה תלויה כלל וכלל במעשיהם או אפילו רצונם של ישראל (כמובן שבתור בניו מצופה מאיתנו שנעשה את כל המאמצים למלא את תפקידנו - לעשות את העולם טוב יותר). גם אם לא מילאנו את הצפיות תמיד אנו נשארים בני מלך. ויום הכיפורים זה היום בו מזכירים לנו מחדש עובדה חשובה זאת.

בברכת שנה טובה

דוד בן-נאה, יו"ר

קרן קימת לישראל
K K L - J N F

ההסתדרות הציונית העולמית
World Zionist Organization

היכל שלמה
המרכז למושת היהדות
HECHAL SHLOMO
The Center for Jewish Heritage
Jerusalem